

Український
Незалежний
Центр
Політичних
Досліджень

Місцевий референдум в Україні

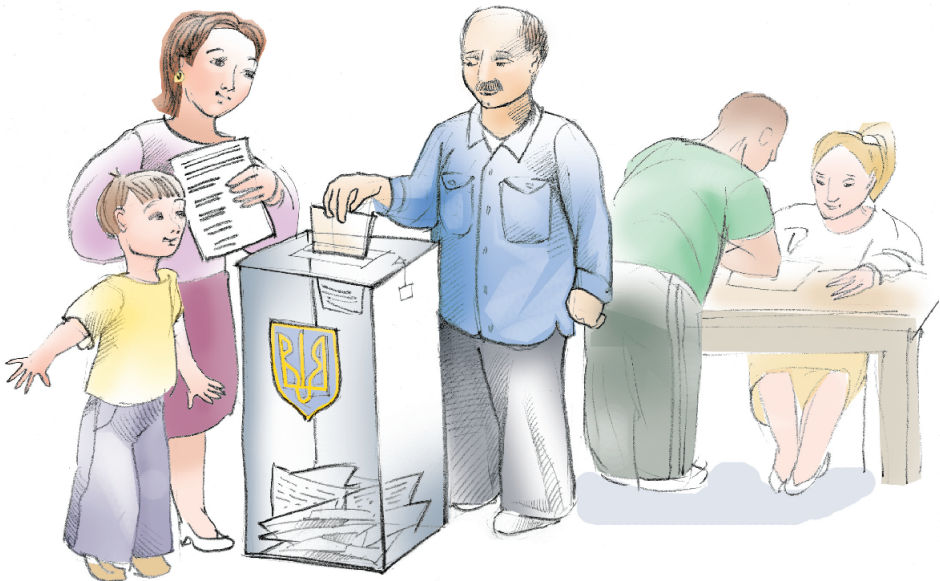
Чи можуть громадяни на місцевому рівні ухвалювати рішення самостійно?

Місцевий референдум – це інструмент прямої демократії, який надає можливість ухвалювати нормативно-правові акти місцевого значення шляхом прямого голосування

Місцеві референдуми є прерогативою територіальних громад, які шляхом прямого голосування ухвалюють рішення, що є обов'язковими до виконання

На місцевий референдум можуть виноситися – будь-які питання, що належать до компетенції органів місцевого самоврядування (питання місцевого значення), зокрема:

- питання дострокового припинення повноважень місцевої ради або міського (сільського, селищного) голови
- найменування чи перейменування населених пунктів
- об'єднання кількох територіальних громад у одну громаду
- поділ територіальної громади на дві і більше громад
- інші будь-які питання, що належать до компетенції місцевих рад

Референдум

Місцевий референдум

Виключно на місцевий референдум виносяться такі питання:

1. Реорганізація або ліквідація комунальних навчальних закладів та закладів охорони здоров'я
2. Реорганізація або ліквідація комунальних закладів, у яких утримуються діти-сироти та діти, позбавлені батьківської опіки

Забороняється виносити на місцевий референдум питання щодо:

- місцевих податків і зборів
- місцевого бюджету
- встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги
- питання, що належать до компетенції державних органів

Відповідно до ст. 73 Конституції України, виключно **всеукраїнським** референдумом вирішуються питання про зміну території України

Які види місцевого референдуму?

Місцевий референдум за правовими наслідками може бути:

Імперативний

обов'язковий

Консультативний

дорадчий

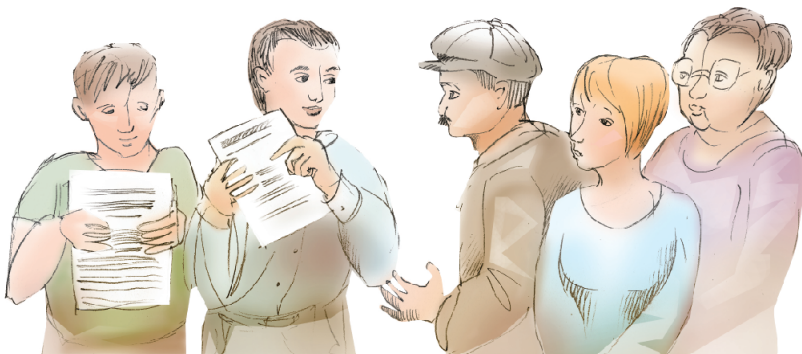
Імперативний – місцевий референдум, рішення якого є обов'язковими до виконання

Консультативний – місцевий референдум, який проводиться з метою з'ясування ставлення територіальної громади до питань місцевого значення та результати якого розглядаються і враховуються під час прийняття рішень відповідними органами місцевого самоврядування

Послідовність

Місцевий референдум ініціюється та проводиться у такому порядку

- Крок 1.** Члени територіальної громади створюють ініціативну групу з місцевого референдуму та подають документи до територіальної виборчої комісії для її реєстрації
- Крок 2.** Територіальна виборча комісія реєструє ініціативну групу з місцевого референдуму
- Крок 3.** Ініціативна група збирає встановлену кількість підписів виборців на підтримку проведення місцевого референдуму
- Крок 4.** Зібрані підписи подаються до територіальної виборчої комісії, яка призначає проведення місцевого референдуму
- Крок 5.** Проводиться підготовка до проведення місцевого референдуму (формування списків виборців, виготовлення бюлетенів, створення дільничних комісій тощо) та здійснюється агітація на підтримку (проти) питань референдуму
- Крок 6.** У визначений день здійснюється голосування
- Крок 7.** Проводиться підрахунок голосів та визначається результат референдуму
- Крок 8.** Реалізація рішень референдуму

Хто і як?

Хто може ініціювати проведення місцевого референдуму?

- Депутати місцевої ради
- Міський (сільський, селищний) голова
- Члени територіальної громади, що мають правого голосу та які зібрали встановлену кількість підписів виборців

Хто призначає проведення місцевого референдуму?

- Ініційований депутатами місцевої ради – призначається рішенням сесії відповідної місцевої ради
- Ініційований членами територіальної громади та міським (сільським, селищним) головою – призначається територіальною виборчою комісією

Хто проводить збір підписів виборців?

Збір підписів виборців проводить ініціативна група з місцевого референдуму, яка створюється громадянами

Як створити ініціативну групу з місцевого референдуму?

Ініціативна група створюється на зборах виборців, у яких беруть участь від 20 до 200 членів громади з правом голосу (кількість учасників зборів визначається у залежності від кількості виборців, зареєстрованих на відповідній території)

Ініціативна група створюється у кількості від 10 до 50 членів

Яку кількість підписів потрібно зібрати для ініціювання місцевого референдуму?

Кількість підписів виборців встановлюється у діапазоні від 5% до 10% (у залежності від загальної кількості виборців на відповідній території)

Як здійснюється збір підписів на підтримку місцевого референдуму?

Збір підписів здійснюється на підписних листах, форма яких затверджується Центральною виборчою комісією

Виборча комісія видає ініціативній групі зразок підписного листа, який копіюють у необхідній кількості

Збір підписів здійснюють тільки члени ініціативної групи

Який термін збору підписів?

Збір підписів зазвичай проводиться протягом 30 днів з дня отримання ініціативною групою копії постанови територіальної виборчої комісії про її реєстрацію

Зібрані підписи подаються до територіальної виборчої комісії, яка призначає проведення місцевого референдуму

Голосування

Голосування на місцевому референдумі

Голосування

У день голосування громадяни здійснюють голосування на дільничних виборчих комісіях відповідно до місця своєї реєстрації з 8:00 до 20:00

Процес голосування на місцевому референдумі ідентичний порядку голосування на місцевих або парламентських виборах

Бюлетень

Голосування виборців на місцевому референдумі здійснюється за допомогою бюлетеня для голосування, до якого додається проект рішення референдуму, що виносять на голосування

У разі винесення на місцевий референдум одного варіанта проекту рішення місцевого референдуму у бюлетені для голосування пропонується відповісти на питання:

«Чи схвалюєте Ви проект рішення місцевого референдуму, розміщений в бюлетені для голосування?»

- Відповідь ТАК або НІ

У разі винесення на місцевий референдум кількох варіантів проектів рішень місцевого референдуму всі варіанти викладаються в одному бюлетені та нумеруються.

У такому разі у бюлетені для голосування пропонується відповісти на питання:

«Який із запропонованих варіантів проекту рішення місцевого референдуму, розміщених в бюлетені для голосування, Ви схвалюєте?»

Результат

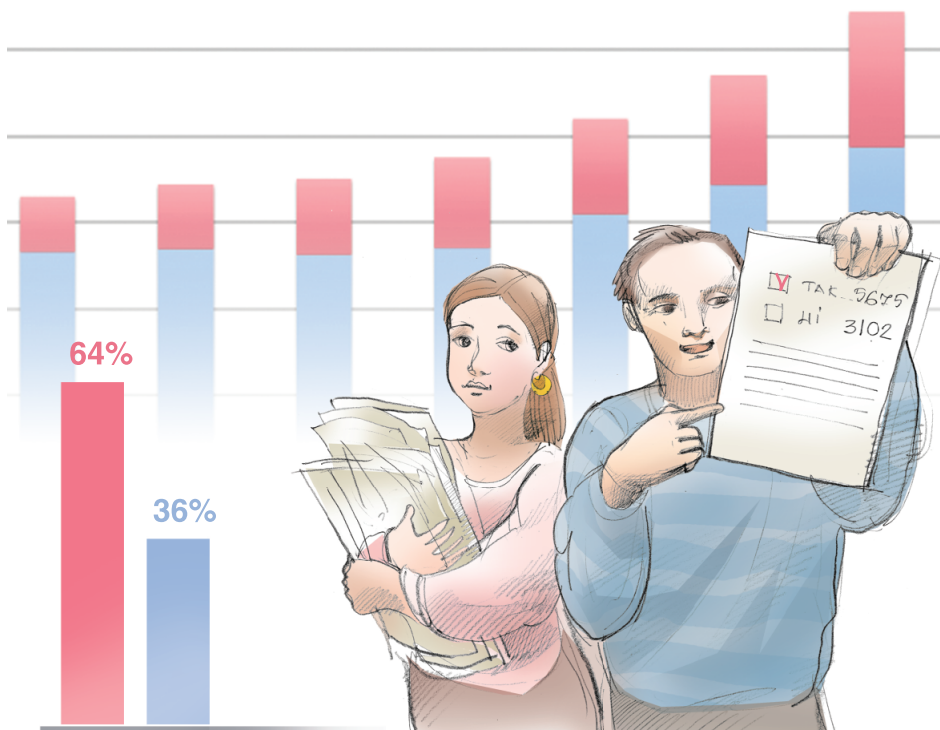
Встановлення результатів місцевого референдуму

Рішення місцевого референдуму вважається схваленим – якщо за схвалення питання, що виносилося на місцевий референдум, проголосувало більше 50% громадян, які отримали бюлетені для голосування

Правові наслідки

Рішення **імперативного** місцевого референдуму – **є обов'язковим до виконання** у межах відповідної територіальної громади і має вищу юридичну силу відносно актів органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб

Рішення **консультативного** місцевого референдуму – **є обов'язковим до врахування** відповідним відповідними органами місцевого самоврядування або їх посадовими особами під час прийняття рішень

**Український
Незалежний
Центр
Політичних
Досліджень**

www.ucipr.org.ua

Телефон: (380-44) 599-4251, 592-9831, 222-9848
Електронна пошта: ucipr@ucipr.org.ua

Сьогодні в Україні громадяни позбавлені конституційного права на пряме ухвалення рішень через місцевий референдум.
Вимагайте забезпечення Ваших конституційних прав. Вимагайте ухвалення нового закону про місцевий референдум.

Додаткову інформацію шукайте на сайті Українського незалежного центру політичних досліджень www.ucipr.org.ua

*З питань запровадження механізмів місцевої демократії,
просимо звертатися до нас за вищевказаними контактами*

вирішуй, дій, контролюй

Цей інформаційний буклет був розроблений в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Розробка цього буклету стала можливою завдяки ширій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст буклету є винятковою відповідальністю УНЦПД та не обов'язково відображає погляди USAID, Pact або уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього дослідження у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело